

M**K****B****T****Á****J****É****K****O****Z****T****A****T****Ó**

PROGRAMOK
RENDEZVÉNYEK
BESZÁMOLÓK
JELENTÉSEK
RÖVID CIKKEK
KÖZLEMÉNYEK
HÍREK
HIRDETMÉNYEK

Boldog

Új

Évet

Kívánunk

2009.

január-február

HÉGRÁTH LÁSZLÓ (1939–2008)

Társulatunk alapító tagja. Édesapja, Hégráth László, a Kinizsi Barlangkutató Csoport vezetője mellett – aki jelentős érdemeket szerzett a Szemlő-hegyi-barlang feltárásában – ismerkedett meg a barlangok világával. Több kutatótáborban is részt vett és őt is magával ragadta az édesapjától örökölt barlangok iránti érdeklődés.

Különösen a Pál-völgyi-barlang kutatása érdekelte, jelentős mennyiségű dokumentumot gyűjtött össze a barlang kutatástörténetéről, melyből a későbbiekben egy terjedelmes dolgozatot készült összeállítani, amely azonban legnagyobb sajnálatunkra nem született meg.

A Pál-völgyi-barlang felfedezésének 100. évfordulója alkalmából az összegyűjtött anyag egy kisebb részét a Társulat dokumentáció-tárának ajándékozta.

Temetése f. év január 8-án volt a Farkasréti temetőben.

PROGRAMOK, RENDEZVÉNYEK

ELŐADÁSOK

a Szemlő-hegyi-barlang (II. Pusztaszeri út 35.) fogadóépületének vetítőtermében

2009. január 21. (szerda) 18 óra

Kraus Sándor: Barlangföldtani alaptételek (szpeleológiai axiómák)

Fél évszázados szünet után ismét kezd helyet kapni „a tudomány szent berkeiben” a barlangok földtani vizsgálata is. 30 év tapasztalatai alapján összeszedtem néhány alapszabályt, ami megkönnyíti az ezzel (esetleg) foglalkozni kívánók dolgát.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A 2008. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal közösen ez évben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot annak érdekében, hogy ösztönözze a Társulat keretén belül működő kutatócsoportok és személyek által 2007-ben végzett karsztológiai és szpeleológiai kutatások színvonalas dokumentálását, s ezáltal hozzájáruljon a minisztérium Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett közhiteles barlangnyilvántartás és az ahhoz

kapcsolódó adattár, illetve a forrás- és víznyelő-nyilvántartás fejlesztéséhez. A pályázat fedezetét a minisztérium és az érintett Nemzeti Park Igazgatóságok biztosították.

A pályázatra a megadott határidőig csoport kategóriában 4, egyéni kategóriában 8 pályamunka érkezett be, ez utóbbiak egyike azonban a pályázati kiírás feltételeinek nem felelt meg. A 11 értékelhető pályamunkát az 5 tagú bíráló bizottság (a MKBT képviselőjében dr. Leél-Össy Szabolcs elnök, továbbá Börcsök Péter, Maucha László és Perényi Katalin; a KvVM képviselőjében Takácsné Bolner Katalin) a pályázati kiírásban megadott szempontok szerint pontozva, az alábbi döntéseket hozta:

CSOPORT KATEGÓRIA

I. díj – 300 000 Ft

Alba Regia Barlangkutató Csoport (88 pont)

A csoport Évkönyve a szokásos alaposággal, gyönyörű kiállításban készült el, ami mögött érzékelhetően óriási munka rejtőzik. Dicséretes állagvédelmi tevékenységük mellett külön kiemelendő a szerteágazó – a karsztgenetikára, morfológiára, vízkémiai mérésekre, klimatológiára, denevér-megfigyelésre és műszerfejlesztésre egyaránt kiterjedő – tudományos munka. Mindezek eredményei mintaszerűen dokumentáltak, nagyszámú digitális fényképpel és egyéb ábrával illusztrálva; s immár digitális formában hozzáférhetőek az 1970/80-as években készített kataszteri anyagaik is. Ráadásul az évkönyv egésze élvezetes olvasmány. Hasonló eredményeket kívánunk a jövőre is, és még sok ilyen jelentést szeretnénk olvasni.

II. díj – 200 000–200 000 Ft

Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület (81 pont)

Az egyesület 2007. évi tevékenységét bemutató pályamunka gondos és gazdagon illusztrált kivitele már szintén hagyományosnak mondható. A földtani megfontolások alapján a Gilisztás-barlangban végzett feltáró munkájuk mecseki viszonylatban jelentős új szakasz megismerését eredményezte – kár, hogy annak térképe még nem készült el. További tudományos kutatásaik eredményeit csak a Trió-barlang radon- és klímavizsgálata esetében közlik; annál bőségesebb viszont az egyesület példamutató egyéb tevékenységének az ismertetése, amiből külön kiemelendő a szakmai ismeretterjesztés: a frissen felépült Mecsek Házában létrehozott „Barlangok világa” kiállítás és az Orfű térségében elhelyezett tájékoztató táblák.

MKBT Vulkánszpeleológiai Kollektíva (79 pont)

Az évkönyv a szokásos magas színvonalon, vaskos kötetben mutatja be a kollektíva sokrétű tevékenységét, ami 2007-ben elsősorban a Keleti-Mátrára irányult. A kisebb feltáró és állagvédelmi munkák ismertetését, és a szintetizáló jellegű – a Mátra földtani felépítésével, a tafonikkal és a barlangbiológiai kutatások módszertanával foglalkozó – tudományos dolgozatokat követően, a 80 oldalnyi dokumentációs fejezetben 12 újabb nemkarsztos barlang mintaszerű feldolgozását találjuk; s a közösség lankadatlan aktivitásáról tanúskodnak a különféle hazai és nemzetközi rendezvényekről, publikációs és előadói tevékenységről szóló beszámolók is.

Pénzjutalom – 70 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (59 pont)

Az egyesület 2007. évi jelentése a tőlük megszokottól szűkszavúbbra sikeredett. Ez a feltáró kutatások esetében láthatóan nem rajtuk múltott, az azonban már igen,

hogy az egyetlen lezárult kutatásról (Rejtett-zsomboly, -11 m) sem készült térképi és fotodokumentáció. Tudományos munkájuk lényegében a 10 barlangban végzett téli denevér-számlálásra szorítkozik, dicséretes viszont, hogy az észlelt példányszámon kívül végre közlik az észlelés időpontját is; míg egyéb tevékenységeik közül itt a csoport által szervezett alapfokú tanfolyam emelhető ki.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

	Össze- foglalás	Feltáró és állag- védelmi munka	Tudo- mányos munka	Doku- men- táció	Egyéb tevé- kenység	Össze- sen	Meg- jegyzés
	0-10 p.	0-25 p.	0-25 p.	0-25 p.	0-15 p.		
Alba Regia Barlangkutató Csoport	10	19	23	22	14	88	I. díj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület	9	18	11	11	10	59	Pénz- jutalom
Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület	10	20	16	20	15	81	II. díj
Vulkánszpeleológiai Kollektíva	9	13	19	24	14	79	II. díj

EGYÉNI KATEGÓRIA

I. díj – 140 000–140 000 Ft

Hegedűs András: A barlangok felmérése c. szakdolgozata (83 pont)

A Berzsenyi Dániel Főiskolán készült igényes megjelenítésű, gazdagon illusztrált szakdolgozat a barlangok térképi ábrázolásának módszertanáról ad minden eddiginél átfogóbb képet, kiterjedve a víz alatti felmérésre és a technikai fejlődés kínálta legújabb lehetőségekre is – újszerű elemként a teljességre való törekvés mellett leginkább ezek értékelhetők. A téma feldolgozása során a szerző felhasználta saját gyakorlati tapasztalatait is, fogalmazásmódja és az irodalmi források hivatkozása szabatos. A dolgozat témaválasztásából adódóan önálló eredményeket nemigen tartalmaz, de remek összefoglaló munka minden, a barlangok térképezése iránt érdeklődő számára.

Domina Eszter: Öt hazai barlang rákfaunájának vizsgálata c. szakdolgozata (83 pont)

A pályamunka legalább két évtizede az első olyan dolgozat, ami barlangjaink gerinctelen faunájával foglalkozik. Az első része kiváló barlangonkénti összefoglaló az eddig publikált kutatási eredményekről; majd a szerző a Tapolcai-tavasbarlangban, a Molnár János-, a Baradla-, a Béke- és az Abaligeti-barlangban végzett mintavételek alapján azok kistrák-faunáját vizsgálja, több, az adott barlangból még ismeretlen taxont mutatva ki. Sajnos a közölt fajlisták megfelelő tagolás hiányában

a nem biológus olvasó számára nehezen áttekinthetők, a fotó-anyag kissé szegényes, és számos apró pontatlanság, elavult vagy téves adat lelhető fel az egyes barlangok ismertetésénél is.

III. díj – 70 000–70 000 Ft

Dobos Tímea – Kovács Zsolt – Sűrű Péter: Régi elképzelés, új felfedezés – láthatáron a Speizi–Szepesi–Láner- barlangrendszer c. előadása (73 pont)

A kutatókat régóta foglalkoztató téma felvetésének aktualitását a Speizi-barlangban 2007 nyarán történt új feltárás szolgáltatja, amellyel – elméletileg – kézzelfogható közelségbe került a Szepesi–Láner-barlangrendszerrel történő összeköttetés. Az előző Szakmai Napokon elhangzott előadás a rendelkezésre álló idővel arányos, tömör összefoglaló a kutatási előzményekről, valamint az összefüggést alátámasztó felmérési adatokról, közzétani, üledék-földtani és morfológiai megfigyelések eredményeiről. Kár, hogy az újonnan felfedezett szakaszt csak az áttekinthető térképek és pár közepes minőségű fotó szemléltetik.

Eszterhás István: A Szentkúti Betyár-barlang c. publikációja (72 pont)

A Karsztfeljődés konferencia-kötetben megjelent publikáció mindenre kiterjedően, kismonográfia jelleggel mutatja be a választott barlang földrajzi és földtani környezetét, feltárásának körülményeit és az ott végzett eddigi megfigyelések, vizsgálatok eredményeit. A szabatosan hivatkozott irodalom alapján azonban úgy tűnik, hogy saját korábbi munkáihoz, illetve a Vulkánszpelológiai Kollektíva évkönyveiben leírtakhoz képest újszerű adatokat nemigen tartalmaz; így jelentőségét elsősorban a rendkívüli alaposág és a már említett kismonográfia-jelleg adja.

Mozgás- és Élményterápiás Szakosztály cím nélküli tanulmánya (71 pont)

Bár a szakosztály 18 főből áll, tevékenységük jellegéből adódóan a sérült (gyengénlátó, vak, végtaghiányos, mozgássérült, értelmi fogyatékos) gyerekek barlangi túráztatását bemutató pályamunkájuk felépítése és tartalma a csoportos pályázatok bírálati szempontjainak nem felel – nem felelhet – meg. Így a Bíráló Bizottság a pályázatból azt a kis tanulmányt értékelte és díjazta, amelyben az általuk kidolgozott kérdőívre adott válaszok kiértékelésével próbálják meg önzetlen és példamutató tevékenységüket még hatékonyabbá tenni.

Pénzjutalom – 30 000 Ft

Berényi Üveges István: Ivóvízellátáshoz kapcsolódó karsztforrások és barlangok a Mecsekben c. előadása (54 pont)

A Víz Világnapja alkalmából tartott rendezvényen elhangzott előadás négy vízmű-forrás működésébe, történetébe és a hozzájuk kapcsolódó barlangok – azaz a Tettye-forrásbarlang, a Mánfai Kő-lyuk, az abaligeti Kisaplika és az Orfűi Vízfő-barlang – feltárásába nyújt szép fényképekkel illusztrált betekintést. Újszerű adatokat azonban sem speleológiai, sem karszthidrológiai szempontból nem tartalmaz, így leginkább ismeretterjesztő munkaként értékelhető.

Könyvjutalom – 10 000 Ft

Lénárt László: 2007. évi szakmai előadások c. pályázata (43 pont)

A pályamunka 9 különböző rendezvényen tartott 10 powerpoint-előadás és 3 poszter ábraanyagát tartalmazza minden kísérszöveg nélkül, rendezvényenként iratkapoccsal összefűzött formában. A választott témák a címből megítélhetően –

mint pl. a négy előadáson is tárgyalt 2006. évi miskolci karsztárvíz, vagy a recski és egerszalóki buborék-cseppkövek – alapvetően újszerűek, és alapos munkáról tanúskodik a nagy számú és jó minőségű illusztráció is; a kapcsolódó szakmai megállapítások és következtetések ismerete nélkül azonban azok szakszerűsége és az elért eredmények jelentősége sajnos nem bírálható el.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

Pályázó	Pályázat címe	Témaválasztás újszerűsége 0-10 p.	Alaposság, szakszerűség 0-30 p.	Eredmények jelentősége 0-40 p.	Megjelenítés színvonala 0-20 p.	Összesen	Megjegyzés
Berényi Üveges István	Ivóvízellátáshoz kapcsolódó források és barlangok a Mecsekben	6	16	16	16	54	Pénzjutalom
Kovács Zsolt – Dobos Tímea – Sűrű Péter	Régi elképzelés, új felfedezés – láthatáron a Speizi–Szepesi–Láner-barlangrendszer	8	21	28	16	73	III. díj
Domina Eszter	Öt hazai barlang rákfaunájának vizsgálata	10	23	34	16	83	I. díj
Eszterhás István	A Szentkúti Betyár-barlang	7	23	23	19	72	III. díj
Hegedűs András	A barlangok felmérése	7	27	29	20	83	I. díj
Lénárt László	2007. évi szakmai előadások	8	14	12	9	43	Könyvjutalom
Mozgás- és Élményterápiás Szakosztály	Cholnoky pályázat	10	21	30	10	71	III. díj

Bíráló Bizottság

TÁMOGATÓINK

Lendvay Ákos
Név nélkül

1500 Ft
3000 Ft

Szolga Ferenc
Rancz Balázs

2 500 Ft
10 000 Ft

Vass Imre sírjának felújításához:

Dr. Hevesi Attila 2000 Ft, Zsólyomi Zsolt 5800 Ft, Scholtz Ferenc 5000 Ft.

Támogatóink nagylelkű adományait szívből köszönjük.

TAGDÍJ

A Választmány 2008. december 16-án hozott határozata értelmében a 2009. évi tagdíjak kis mértékben emelkednek, azaz a teljes jogú tagdíj **5000 Ft**, a kedvezményes (diák, nyugdíjas, munkanélküli) tagdíj összege **3000 Ft**.

Kérésre csekket biztosítunk, továbbá a tagdíjak átutalással történő befizetéséhez közöljük a Társulat bankszámlaszámát: 10200830-32310384

Ezúton köszönjük meg tagjainknak a 2008. évben tanúsított fegyelmezett tagdíj-fizetést, s kérjük – ha tehetik – 2009 folyamán is az első negyedévben fizessék be tagdíjukat, ezzel is segítve a Társulat zökkenőmentes működését.

SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ 1 %

2008-ban a személyi jövedelemadó 1 %-ának Társulatunk részére történő irányításával – közismerten szerény anyagi körülmények között működő – egyesületünk 806 040 Ft támogatáshoz jutott. Az összeget részben a könyvtári szekrények rendszerének továbbfejlesztésére, részben a 2008-tól kiadásra kerülő új tagsági igazolványok színvonalasabbá tételére fordítottuk. ill. fordítjuk.

A Társulat vezetése ezúton köszöni meg mindenkinek önzetlen és a törvényi szabályozás folytán anonym támogatását.

A gazdasági helyzet romlásával és a pályázati lehetőségek beszűkülésével úgy tűnik, hogy a Társulat bevételében a tagdíj mellet biztos forrásként csak az SZJA 1 %-ára számíthatunk. Éppen ezért arra kérünk benneteket, hogy a 2008. évre vonatkozó adóbevallásban is a Társulatot támogassátok az SZJA 1 %-ával.

A rendelkező nyilatkozat kitöltéséhez itt adjuk meg a Társulat adószámát.:

1	9	8	1	5	8	0	2	2	4	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Köszönettel a Társulat vezetése

OSZTRÁK BIZTOSÍTÁS

A Bécsi- és Alsó-ausztriai Barlangkutató Szövetségtől kapott tájékoztatás szerint a 2009. évi tagsági díjak (melyek a biztosítást is magukban foglalják) nem változnak .

– már biztosítással rendelkezőknek, ill. azoknak, akik megszakított tagságukat fel kívánják újítani vagy igazolványuk elveszett 25 Euro

– új belépőknek 30 Euro.

Nem MKBT tagoknak az ügyintézés – a tavalyihoz hasonlóan – a fenti összegben felül további 1300 Ft-ba kerül.

Új tagsági viszonyhoz a www.barlang.hu-ról letölthető és **olvashatóan kitöltött űrlap** (német nyelvű) és **1 db fénykép** szükséges.

A biztosítást a Társulat központilag intézi, ezért kérünk mindenkit, aki a témában érintett, hogy legkésőbb 2009. január 20-ig szíveskedjen a Titkárságra behozni a fent megadott összeget, ill. a kitöltött adatlapot és fényképet (hosszabbítás esetén az igazolványt!)

Titkárság

BESZÁMOLÓK, RÖVID CIKKEK

BESZÁMOLÓ A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT ÚJJÁALKÍTÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT ÜNNEPI RENDEZVÉNYRŐL

Társulatunk 2008. november 7-én nagyszabású rendezvény keretében ünnepelte a II. világháború utáni újjáalakításának 50. évfordulóját. A rendezvény színhelye a patinás Magyar Állami Földtani Intézet díszterme volt. A rendezvényen megjelentek száma 174 fő volt.

A programban elsőként dr. Leél-Őssy Szabolcs, Társulatunk elnöke, majd dr. Kordos László, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója, továbbá Haraszthy László, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium természet- és környezetmegőrzési szakállamtitkára köszöntötte a megjelenteket. Végül elnökünk felolvasta a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatójának, dr. Kubassek Jánosnak az évforduló alkalmából Társulatunkhoz intézett üdvözlő levelét.

A rendezvény programjában a továbbiakban dr. Leél-Őssy Szabolcs elnök elsőként azokat az alapító tagokat köszöntötte, akik 1958-tól 50 éven át folyamatos tagsággal rendelkeznek (Csekő Árpád, dr. Cser Ferenc, dr. Dénes György, Hazslinszky Tamás, dr. Juhász András, Magyarai Gábor, Maucha László és dr. Szentés György). Számukra névre szóló emléktárgyat készített a Társulat. Az 50 éves jubileumot már nem érthette meg Gádoros Miklós, az őt megillető elismerést özvegye vette át. Ezt követően a Társulat egykori alapító tagjai, akik nem rendelkeztek folyamatos tagsággal, emléklapot vehettek át a Társulat elnökétől. Végül dr. Fodor István az Érembizottság nevében a hazai karsztok és barlangok szerteágazó ismeretterjesztő tevékenysége és a magyar barlangkutatói eredmények hazai és nemzetközi megismeretése terén kifejtett munkássága elismeréseként Papp Ferenc-emlékérmet adományozott dr. Dénes György, tiszteletbeli elnök részére, 85. születésnapja alkalmából.

A továbbiakban visszaemlékezések hangzottak el a Társulat 50 évvel ezelőtti újjáalakításáról, az 50 év kiemelkedő személyiségeiről, kiadványairól és rendezvényeiről, valamint a Társulat előtt álló jövőbeni feladatokról.

A délelőtti programban fogadás szerepelt, melynek fénypontját az Izápné Wehovszky Erzsébet által készített, a Társulat emblémájával díszített marcipántorta jelentette.

A délutáni programban a Társulat nagy múltú, ma is működő barlangkutató csoportjainak egykori és jelenlegi vezetői is megszólaltak, bemutatva az öt évtized munkásságát, majd a szakosztályok vezetőinek beszámolóit hangzottak el. Végül néhány ma működő csoport tevékenységéről hangzott el rövid tájékoztató. Időközben megérkeztek Szlovákiából a Rozsnyói Barlangkutató Csoport képviselői, akik köszöntötték a Társulat jubileumi rendezvényét és ajándékot adtak át Társulatunk elnökének. Az ünnepi rendezvény zárásaként filmvetítésre került sor. Sajnálatos módon éppen azok a filmek nem kerültek bemutatásra, amelyet Hégráth Gyula archív anyagából az alkalomra sikerült digitalizálni.

A rendezvény alkalmából készített kiállítás keretében négy tablón elevenedtek meg az elmúlt 50 év legfontosabb dokumentumai, bemutatásra került a legkiemelke-

*A fogadásra készült ünnepi torta
(Foto: Timkó Attila)*

A rendezvény hallgatósága, háttérben a kiállítás tablói (Foto: Merza Péter)

döbb személyiségek arcképcsarnoka és a legjelentősebb hazai és külföldi részvétellel megtartott rendezvények. A tablók egy része a rendezvényt követően a Társulatban került elhelyezésre.

A jubileumi ünnepségre Társulatunk reprezentatív meghívót készített, továbbá minden résztvevőnek kitűzött és a legjelentősebb személyiségekről összeállított füzetet adott ajándékba.

A rendezvényt Budapest Főváros Önkormányzata Polgármesteri Hivatalának Kulturális Bizottsága, valamint Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzata támogatta, amelyért ezúton mondunk köszönetet.

BARLANGKUTATÓK SZAKMAI TALÁLKOZÓJA

A Társulat jubileumi rendezvényét követő két napon, november 8–9-én került sor ugyancsak a Magyar Állami Földtani Intézet dísztermében a Barlangkutatók Szakmai Találkozójára. A rendezvény résztvevőinek száma 115 fő volt.

A rendezvény programjában az elnöki megnyitót követően Takácsné Bolner Katalin, a Barlangtani és Földtani Osztály vezetője ismertette a Cholnoky Jenő karszt- és barlangkutatói pályázat eredményét és adta át a nyerteseknek az oklevelet. A kétnapos rendezvény programjában 30 előadás hangzott el a karszt- és barlangkutatók számos szakterületét és ígéretes kutatási helyét bemutatva, továbbá 6 poszter került kiállításra. Ez alkalommal a szombat este bemutatott filmek száma jóval elmaradt az eddig megszokottól. A rendezvény zárásaként dr. Kordos László, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója egyedülálló alkalmat biztosítva rendkívül tartalmas szakmai magyarázat kíséretében mutatta be a

Dr. Kordos László bemutatója (Foto: Timkó Attila)

a nagyjelentőségű rudabányai leletek legértékesebb példányait.

A háromnapos rendezvény előkészítésében és sikeres lebonyolításában közreműködő alábbi személyeknek mondunk köszönetet:

Faragó Tamás, Göröcs Dorka, Izápné Wehovszky Erzsébet, Keresztes Anikó, Muzits Józsefné, Timkó Attila (fogadás), Dr. Kordos László (a helyszín térítésmentes rendelkezésre bocsátása), Hazslinszky Tamás, Izápy Gábris, Izápné Wehovszky Erzsébet, Székely Kinga (ajándék-kiadvány és kiállítás), Faragó Tamás, Vid Gábor (projektor és hangosítás). Továbbá köszönet mindazoknak, akik a terem berendezésében, illetve a társulati anyagok fel- és leszállításában segítségünkre voltak.

Fleck Nóra

XV. LAKATOS KUPA – ALSÓ-HEGY

"Építő jelleggel"

Több mint egy hét távolságból visszatekintve, a teljes szeptember hónapot magunk mögött hagyva kijelenthetjük, hogy sikerült a legalkalmasabb hétvégét kiválasztanunk, nem kis szerencsével. Az idei versengést (sem) sújtotta kánikula, vagy monszun-szerű esőzés, nem úgy, mint az azt megelőző vagy az azt követő hétvégén.

Pénteken este a csapatok mintha megéreztek volna, hogy a környéken a legjobb sört most nem a Jutka presszóban, hanem a Vecsem-forrásnál mérik, köszönhetően az Unió csatlakozás következtében megnyílt és általunk igénybevett derenki határátkelőnek. Este 10 körül már a résztvevők nagy többsége megérkezett, de ez nem hozta zavarba a rendezőket, akik már az előző két nap során gondosan előkészítették a terepet, és az ANP-vel együttműködésben még egy további meglepetéssel készültek.

A szokott időben a már megszokott népes mezőnnyel rajtoló versenynek – közgazgatási okok miatt versenynek nem nevezett – vetélkedés idén is elérte célját. Számátalan barlangtúra, vitatott eredmények, jó hangulat és kupából fogyasztott unikum lett ismét a vége. Az egyre inkább elnőiesedő mezőnyben (5 szín női csapat idén!) megszületett az első női dobogós helyezés is, jelezvén, hogy immáron a favorit csapatok sem lehetnek biztosak benne, hogy nem végeznek a szebbik nem képviselői utcahosszal előttük. A titok még megfejtésre vár.

A győztes idén először jutott a csúcsra, de a tagok már évek óta a dobogón és annak közelében voltak; ez így természetes, mint ahogyan az is, hogy a második helyezett valamilyen apró balszerencsés momentumnak köszönhetően nem jut a kupához. Idén is így volt, bár a Rendezőség tökéletlensége (emberek vagyunk...) idén háromszor sújtott le az MLBE csapatára, ezek közül kiemelendő, hogy az idén ki nem osztott Szerencselovag kategóriát definíciószerűen nekik kellett volna nyerni, de az az egy lakat, ami náluk volt, a Kutya terepjárójának mélyén hevert a verseny egész időtartama alatt, esélyt sem adva nekik. Nem direkt volt. Szokatlanul megnőtt az utolsó hely értéke is, több pályázó is akadt, sőt volt olyan csapat, amelyik egyenesen kérelmet adott be ennek érdekében.

Az idei versengést egy korábban még soha nem látott, és valószínűleg soha meg nem ismételhető versenyszám döntötte el a két legjobb között. A MAFC a versenyt követő héten ingyen és bérmentve, a tagok szabadidejét és szakmai tudását (Kutya) felhasználva új tetőt készített a már majdnem elpusztult Szabó-pallagi erdészházra. Első lépésként a régi cserepeket le kellett pakolni a (volt) padlásról, és ebbe a folyamatba vontuk be a versenyző csapatokat. Nekünk nagy segítség volt, így éppen

péntek estére készült el az új tető, amely ezáltal közös kincsünk, vigyázzunk rá, jelenlegi állapotában minden ide látogató barlangász kifogástalan szállást találhat a ház padlásán. Mivel Magyarországon nincs cigánybűnözés, nem érdemes továbbra sem semmit otthagyni őrizetlenül egy percre sem.

Az idén a díjakat a Kornétás Kiadó, az Aggteleki Nemzeti Park, a KvVM és a MAFC biztosította, reméljük jövőre sikerül valamelyik felszerelés-forgalmazó céget is végre megnyerni a megszűnt főtámogató GURU helyére, hogy a díjak között rozsdás karabinerek és szakadt bagek is helyet kapjanak az idén nagy sikert aratott 1989-es barlangászjelvények mellett.

A győztes csapat

Dr. Nyerges Miklós

Eredmények

1. Abandon – Losonczy Gábor, Pataki Dénes, Kiss Zoltán (1077 - 884, 98, 95)
2. MLBE + - Sűrű "Szifon" Péter, Kiss P., Nagy M. (1064 – 884, 80, 100)
- 3- 4. Fejfel a falnak – Szilágyi Nóra, Tamasi Dóra, Kunisch Gyöngyvér (1012 – 811 121, 80)
3. 4. G. Gubacs - Holló Bajkonur, Lörcinc Géza, Szabó Dénes (1012 – 854, 73, 85)
5. XXL - Pintér G., Mészáros R., Aradi G. (976 – 804, 97, 75)
6. Adrenalin akkó – Kocsis Gyuri, Kiss Helga, Nyúl (912 – 715, 132, 65)
7. Ha ha Hajnóczy BKCs – Kiss O., Császár Sz. Rántó A. (793 - 703, 90, 0)
8. Roverek (Barit BKCs) Nagy Gergő, Tóth Miklós, Virág Bence (705 – 552, 83, 70)
9. Mindjárt ott vagyok – Szabó E., Gedeon Bogi, Szalay V. (683 – 628, 55, 0)
10. E2P (FTSK) – Gáspár E., Katona Z., Németh T. (579 – 482, 97, 0)
11. Zéró Barlang Frakció – Belme Dóra, Barcza, B., Sándor, P. (511 - 511, 0, 0)
12. Csabcsi és a csimaszok – Hajdú G., Várkonyi, A., Dia (486 – 425, 61, 0)
13. Pandák – Ica, Nemferi, Garly (478 – 414, 64, 0)
14. Weiss Manfréd Művek – Panker Ádám, Tisza Levente, Hajdú Ferenc (455 - 455, 0, 0)
15. Férfék és ... (TBE) – Adamóczy Gy., Vencel G., Bodnár F. (438 - 347, 91, 0)
16. Hosszúpapir (SzKBE) – Szeredy A., Kiss T., Hegedűs A. (434 – 277, 97, 60)
17. Stresszing (FTSK) – Cziráky A., Gólya Detti, Ács Viktor (410 – 410, 0, 0)
18. MÉSZ – Juhász Géza, Szöly Ferenc, Vonnák Kati (351 – 311, 50, 0)
19. Rohamkukacok (MLBE) – Krajnyák E., Galán E., Tölgyes E. (257 – 211, 56, 0)
20. Nekem beszélsz ? (Pécs) – Sza-Sza, Lax, Taknyász (235 – 155, 0, 80)
21. + Ákoska – Kiss E., Kiss P., Domina E. (113 – 113, 0, 0)
22. P. Tagok (Gubacs) – Nagy I., Manó, Margit (lelepvze)

Tisztelt Sporttársak!

Örömmel közöljük veletek, hogy barlangász boltunk, a Speleo Sport 2009 február 1-től megnyitja új boltját a IX. kerület Balázs Béla utca 30 szám alatt. Az új bolt kb. 8 percre van gyalog a Viola utcától (térkép rövidesen a Weblapon).

Új boltunkban, nagyobb vásárlóterben, kulturáltabb környezetben szeretettel várjuk kedves eddigi és új vásárlóinkat, barátainkat!

Minden barlangkutató sporttársunknak eredményekben gazdag új esztendőt kívánunk!

Kocsis András

A Tájékoztató előző számában megjelent alábbi közleményből egy teljes oldal kimaradt, ezért most az alábbiakban a teljes cikket közöljük.

A SZÁDVÁRBORSAI MILADA-BARLANG ÉS A JÓSVAFŐI VASS IMRE-BARLANG KÖZÖTTI KAPCSOLAT 1963. ÉVI NYOMJELZÉSI ADATAINAK UTÓLAGOS KÖZZÉTÉTELE AZ ÖSSZEFÜGGÉS BEMUTATÁSÁRA

Bevezetés

Korábban már jelent meg beszámoló a sikeres 1963. évi nyomjelzésről a Karszt és Barlang hasábjain (1964), de ebben a kishírben nem került sor a mérési adatok részletes bemutatására. Az eredeti nagyon kis méretű mérési jegyzőkönyv ugyanis elkallódott a Kutató Állomás sok kötetet kitevő meteorológiai adatai között. A jegyzőkönyvet csak sok évvel később találtuk meg. Tekintettel arra, hogy 2006-ban a szlovák fél részéről újabb nyomjelzési kísérletre került sor, amely nem mutatott ki kapcsolatot a Vass Imre-barlang forrásával, ezért feltétlenül szükséges, hogy most tegyük közzé az 1963. évi sikeres nyomjelzés adatait.

Korábbi vizsgálatok a Vass Imre-barlang víznyelőjének kimutatására

A Vass Imre barlang feltárását az a körülmény tette lehetővé, hogy 1954 június 15-én a Tohonya-völgy végén megnyílt a rendszer árvízi forrasszája. Mivel 30 évi forrás-mérés alapján a Kis-Tohonya-forrás maximális vízhozama 27 000 l/perc volt, ezért feltételezhető, hogy az azóta sem mutatkozó jelenség hozama is legalább 30 000 l/perc lehetett. Geomorfológiai szempontból ugyanis egyértelmű, hogy a vakon végződő Tohonya-völgy folytatása a felszín alatt a Vass Imre-barlang átlag 15 m² keresztmetszetű folyosója, amely méret az ÉNY–DK-i irányú végponti teremben megkétszereződik az ott húzódó nagyszabású törésvonal tektonikai hatása következtében. Már kezdetben feltételeztük, hogy csak a Milada-barlang lehet a barlang folytatása, mert ebben az irányban nem ismert más elegendően nagy méretű víznyelő, melynek patakja olyan nagy-méretű barlangrendszer kialakítására alkalmas lett volna, mint a Vass Imre-barlang. A barlang végponti óriásterme annak a törésvonalnak mentén alakult ki, amelyet Balogh Kálmán mutatott ki Jósavafő és Szádvárborsa között 1941-ben. Ezért várható, hogy a barlang még nem ismert folytatása e törés mentén alakult ki.

Fentiek miatt 1958 májusában sóval, fluoreszcenncel és rubidium-izotóppal, majd augusztusban fluoreszcenncel végrehajtott nyomjelzési-kísérletek során a jelzőanyag minden esetben csak a Kecő-forrásnál jelent meg, de a Milada-nyelő hozama nem volt nagyobb 2000 l/percnél. Ennek következtében a Vass Imre–Milada-barlang összefüggése csak abban az esetben tekinthető valóságosnak, ha az eredetileg kialakult barlangrendszert — kialakulásának utolsó időszakában — a Kecő-forrás vízrendszere hátráló korrózióval ill. erózióval lefejezte és ezért felszín alatti bifurkáció alakult ki. Ezért arra vártunk, hogy a víznyelő elegendően nagy hozama esetén a túlfolyó víz eljut a Vass Imre-barlang forrásához is.

Az 1963-évi nyomjelzés eredménye

1962–63 tele novembertől március végéig húzódott, amikor ugrásszerűen megindult a több mint fél méter vastag hó olvadása. Gádoros Miklóssal beláttuk, hogy ez az

I. sz. táblázat

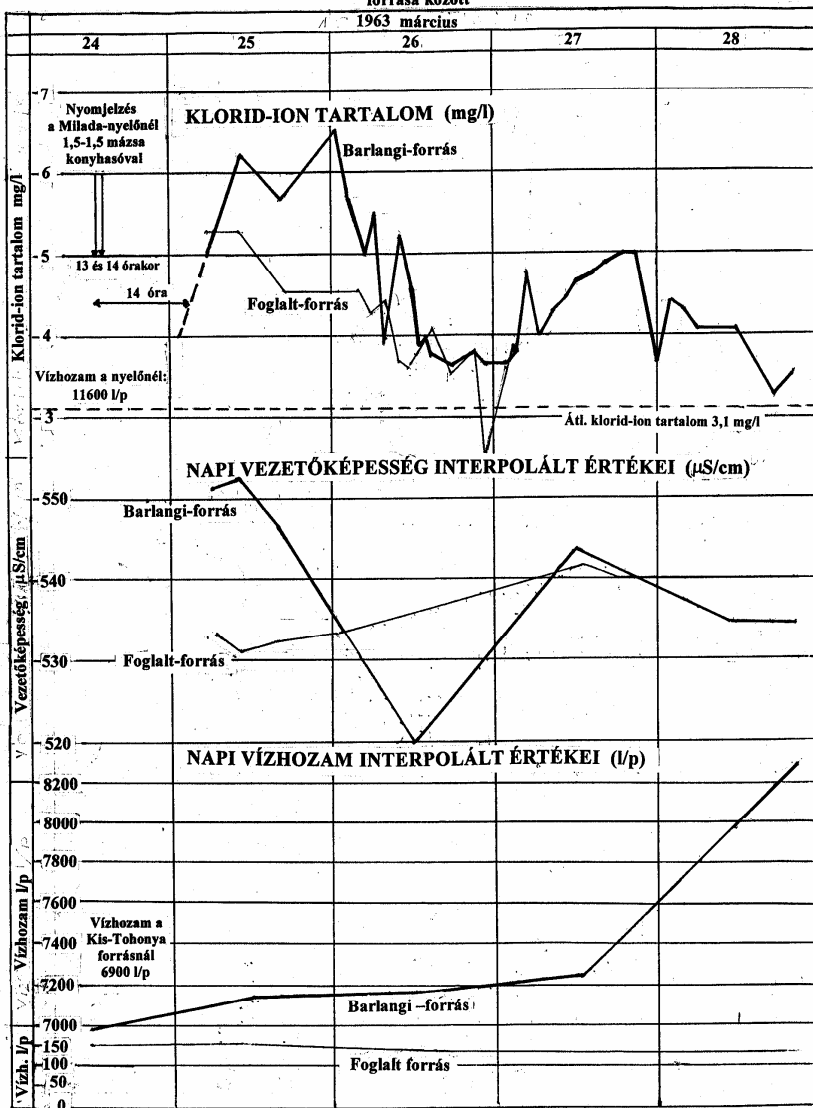
Nyomjelzési - kísérlet a szádvárborasai Milada-barlang nyelője és a jósvafői Vass-Imre barlang Kis-Tohonya - forrása között						
Időpont 1963 március	Barlangi - forrás			Foglalt - forrás		
	Klorid-ion mg/l	Vez.kép. μS/cm	Vízhozam l/p	Klorid-ion mg/l	Vez.kép. μS/cm	Vízhozam l/p
25.07,00	5,0	551	6937	5,3	533	152
25.10,30	6,2	552	7080	5,3	531	152
25.16,30	5,7	546	7147	4,6	532	152
26.00,30	6,5	535	7156	4,6	533	151
26.02,00	5,7	533	7157	4,6	534	149
26.04,00	5,0	531	7159	4,3	534	147
26.06,00	5,5	528	7161	4,4	535	145
26.08,00	3,9	525	7163	3,7	536	143
26.10,30	5,2	522	7166	3,5	536	141
26.12,00	4,6	520	7167	3,6	536	139
26.13.,00	3,8	522	7170	3,8	537	137
26.14,00	4,0	523	7172	4,1	537	135
26.15,00	3,8	525	7175	3,6	537	133
26.17,30	3,7	529	7182	3,2	537	133
26.21,30	3,8	530	7192	3,8	538	133
26.22,45	3,7	533	7196	2,5	538	133
27.01,30	3,7	533	7202	3,6	539	133
27.03,30	3,8	536	7207	3,9	539	133
27.05,00	4,8	537	7211		539	133
27.07,00	4,0	540	7217		539	133
27.09,00	4,3	542	7223		540	133
27.11,00	4,5	543	7228		540	133
27.13,00	4,7	542	7231		541	133
27.15,00	4,8	541	7260		541	133
27.17,00	4,9	541	7317		540	133
27.19,00	5,0	540	7475		540	133
27.21,15	5,0	540	7494		540	133
27.24,00	3,7	539	7577		540	133
28.02,00	4,4	538	7695		540	133
28.04,00	4,3	537	7753		540	133
28.06,30	4,1	536	7825		540	133
28.12,00	4,1	534	7983		540	133
28.18,00	3,3	534	8255		540	133
28.21,00	3,6	534	8391		540	133

alkalom kivételes lehetőséget nyújt a feltételezett összefüggés kimutatására. Ezért 1963. március 24-én 13 és 14 óraker 1,5–1,5 mázsa konyhasót öntöttünk a Milada-barlang nyelőjébe. A nyelőbe befolyó patak hozama a nyomjelzés idejében 11 600 l/perc volt. Ugyanakkor a Kis-Tohonya-forrás hozama 6900 l/perc volt.

A négy napos mintavétel sorozat a Kis-Tohonya-forrás barlangi- és a foglalt forrasszaj esetében is a március 24–28 közötti időszakban történt. A klorid-ion elemzési adatokat és a napi vezetőképesség és forráshozam interpolált adatait az *1. sz. táblázat* tartalmazza. Az adatok alapján készült diagrammot pedig az *1. sz. ábrán* mutatjuk be.

A nyomjelző anyag meglepően gyorsan, 14 óra alatt jutott el a Kis-Tohonya-for-

NYOMJELZÉSI KÍSÉRLET
a szádvárborsai Milada-barlang víznyelője és a Jósvafői Vass Imre-barlang
forrása között

1. ábra

ráshoz, ami a 4500 m-es légvonalbeli távolságot figyelembe véve 321 m/óra sebességnek felel meg. A nem várt nagy sebesség miatt a klorid-ion-tartalom elemzését csak március 25-én reggel 7 órakor kezdtük el. A Barlangi-forrászáj klorid-ion-tartalma az első hullámban maximum 6,5 mg/liter értéket ért el, a második hullámban március 27-én a maximum értéke csak 5 mg/liter volt. A második hullám két nappal későbbi megjelenése az egy órás beadási időkülönbség ellenére arra vezethető vissza, hogy a bifurkáció helyén túlfolyó patak hozama és sebessége gyorsan csökkenthetett, bár közben az egész vízrendszer hozama rohamosan nőtt. A víznyelő hozama ugyanis valószínűleg néhány órán belül zérusra csökkent. Jól látható, hogy csekélyebb mértékben, de az alaphozamot szállító Foglalt-forrászájhoz is eljutott a nyomjelző anyag kisebb koncentrációban. E forrászáj vizsgálatát sajnos csak a második hullám kezdetéig folytattuk. A viszonylag kis koncentrációk ellenére az átlagos természetes klorid-ion-koncentráció 3,1 mg/liter feletti értékei valószínűsítik, hogy a mért változások a beadott jelzőanyagból származnak. Az előbbi értéket Izápy Gábor 1977–1978 évi klorid-ion elemzései alapján 330 mérési adatból számítottuk ki. Természetes körülmények között a vizsgált időszakban nem volt nagyobb változás a klorid-ion idősorban 1,3 mg/liter értéknél.

A fenti adatok feldolgozása során megvizsgáltuk a Kis-Tohonya-forrás 1963. évi forrásmérési eredményeit is. Ennek alapján a napi vezetőképesség- és vízhozam-mérések adataiból megszerkesztettük a fenti mennyiségek interpolált értékeit is az elemzési időszak időtartamára. A kísérlet klorid-ion idősorának nyomjelzési eredetét nagymértékben bizonyítja, hogy a barlangi forrás 30 $\mu\text{S}/\text{cm}$ nagyságrendű napi vezetőképesség-változás értékei azzal párhuzamosan változtak. A csaknem változatlan hozamú Foglalt-forrászáj vezetőképesség értékei viszont nem tükrözik a kettős hullám lefutását, ami kiemeli azt a tényt, hogy a nyomjelző anyag valóban a Vass Imre-barlangból érkezett a forráshoz. A nyomjelzések időszakának végén a Barlangi-forrás ugrásszerűen növekvő vízhozama mutatja, hogy a kísérlet egy nagyobb áradás hozam-növekedési szakaszában történt.

Összefoglalás

Fentiek alapján megállapítható, hogy a geomorfológiai viszonyoknak megfelelően a Vass Imre-barlang még nem ismert folytatása eredetileg valóban a Milada-barlang része volt. A kapott, viszonylag kis koncentrációk abból adódnak, hogy a beadott konyhasó klorid-ion tartalma kereken csak 60 százaléká a teljes mennyiségnek (egyegy beadásnál csak 90 kg). Ezért a nyomjelzés időszakában mért nyelő hozam 11 600 l/perc) figyelembe vételével a jelzőanyag lefutás 14 órája alatt kereken 10 millió liter vízben csak 90 millió mg klorid-ion oldódott fel. A kapott érték 9 mg/liter összes koncentráció-növekedésnek felel meg. A Milada-nyelő és a források közötti barlangi főágakba beszivárgó vizek koncentráció csökkentő hatása következtében mértünk 5–6 mg/l klorid-ion mennyiséget. Ilyen kis koncentrációt nem szoktunk figyelembe venni nyomjelzések során, de a kettős klorid-ion hullám megjelenése és a vezetőképesség párhuzamos változása a Barlangi-forrás koncentráció változásában arra mutat, hogy valóban a kettős nyomjelzés sótartalmát mutattuk ki.

Maucha László